

הצלחה בתורה וסיים את בקשתו באומרו: "אם אתה עושה כן – מוטב, ואם לאו – הרינו הולך בנסיסי לשאול (למה לי חיים)". כך צריכה להיות הרגשת כל מבקש תורה, וכיון שכן הותר לו להרחיב את פיו ולשאול את כל תאוותו וואכן רגע של חיים שקול כמו כל החיים, וההורג גוסס נחשב כרוצח חיי-עולם. וכמו כן כל "משהו" של תורה הקרויה חיים נחשב כחיים שלמים, כי חלק מ"אין-סוף" אף הוא "אין-סוף", ותורה היא דבקות ב"אור פני מלך חיים".

ובני שמואל נ"י פירש מה שאמרו "ההוא בדברי תורה כתיב", שכיון שזה עיקר רצונו של הקב"ה מן הברואים – אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי – אין נחשב לחוסר דרך-ארץ לבקש הרבה תורה. דדוקא על האמצעים העלולים לשמש שלא לרצונו ית' מן הראוי למעט בבקשה, מה שאין כן בקשה על תכלית רצונו של הקב"ה – זה נחשב שמבקשים למענו, כביכול.

מעשיו מרובים מחכמתו

אבות פ"ג משנה י"ז – "הוא היה אומר: כל שחכמתו מרובה ממעשיו למה הוא דומה? לאילן שענפיו מרובים ושרשיו מועטים והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו, שנא' – והיה כערער בערבה וגו'. אבל כל שמעשיו מרובים מחכמתו למה הוא דומה? לאילן שענפיו מועטים ושרשיו מרובים שאפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזין אותו ממקומו, שנא' – והיה כעץ שתול על פלגי מים וגו'". עכ"ל.

יש כאן פלא עצום, כי המעיין בספר ירמיהו (י"ז) ממנו הובאו הפסוקים הללו, יראה שהפסוקים האלה לא נאמרו על הממעט או המרבה במעשיו (לעומת חכמתו) אלא על הבוטח בבשר-ודם לעומת הבוטח בקב"ה. ז"ל: "כה אמר ה' ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו ומן ה' יסור לבו והיה כערער בערבה וגו' ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו והיה כעץ שתול על מים וגו'". עכ"ל. אם כן איך התעלמה המשנה מן המשמעות הפשוטה של הפסוקים והעמידתם על אלו שהנביא כלל לא דיבר אודותם! אתמהה.

שמעתי תירוץ אמיתי מן הרב אליהו קנדיבה שליט"א בשם הרד"ג ר' ישראל מאיר המניק שליט"א, מנהל-רוחני בישיבת יד-אהרן, ת"ו. רבנו יונה באבות פ"ג משנה ט' הקשה: "איך אפשר להיות מעשיו מרובים מחכמתו, ואם אינו יודע התורה והמצוות וכי יש לו לעשות המעשים האלו, על מה עשאים?" ותירץ: "אלא שזו המשנה דברה וכו' למי שיקבל על עצמו לעשות כל הדברים אשר יגידו לו החכמים ולא יסור מהם

יהודה יעלה

שעז

ימין ושמאל וכו' ומיד שקבלה זו יקבל על עצמו בלבב שלם ובנפש חפצה מעלה שכר כאילו קיים כל המצוות (זו הגירסא הנכונה). ועל דרך זה אמרו: "כל שמעשיו מרובים מחמתו", כי אף מי שאינו יודע ואינו עושה נקראים 'מעשיו' על שם שיש לו שכר עליהם כאילו עשאו מפני הקבלה. וכן מפורש באבות דר' נתן (פכ"ב, א') דתנן התם: כל שמעשיו מרובים מחמתו – חכמתו מתקיימת, שנא' – נעשה ונשמע, שהקדימו ישראל עשיה לשמיעה. שהיה להם לומר: 'נשמע ונעשה', כי קודם שיוכל לעשות מעשה צריך האדם לשמוע מה שיתחייב לעשות. אלא שקיבלו עליהם תחילה לעשות כל אשר יצווה להם ה' יתעלה, ולשמע אחרי כן מה שיאמר, על כן קבלו עליהן שכר כאילו עשאו. עכ"ל.

הרי למדנו ש"כל שמעשיו מרובים מחמתו" הכוונה למי שקיבל עליו בלבב שלם ובנפש חפצה לקיים את כל אשר יגידו לו, ממש כמו שאמרו ישראל בסיני – "נעשה ונשמע".

וממה נובעת היכולת לקבל עליו קבלה כזאת? זאת למדנו מתשובת רבא לצדוקי (שבת פ"ח.). ז"ל הגמ' שם – "א"ל (הצדוקי לרבא) עמא פזיזא דקדמיתא פומייכו לאודנייכו וכו' ברישא איבעיא לכו למשמע, אי מציתו קבליתו ואי לא לא קבליתו (קודם ששמעתם אותה היאך היא קשה ואם תוכלו לעמוד בה קבלתם עליכם לקיימה). א"ל: אנן דסגינן בשלמותא כתיב בן תומת ישרים תנחם (התהלכנו עמו בתום לב בדרך העושים מאהבה וסמכנו עליו שלא יטעננו בדבר שלא נוכל לעמוד בו)". עכ"ל. הרי לנו שהיכולת להקדים נעשה לנשמע, לקבל עליו לעשות ככל אשר יורוהו, היא ממידת הבטחון בקב"ה.

נמצאת המשנה מובנת ומדויקת. אמנם נכון שהמשנה דיברה על מי שמעשיו או חכמתו מרובים, ואילו הפסוק דיבר על הבוטח בקב"ה או באדם, אבל אלו הם שני צדדים של אותו מטבע. דברי פי חכם חן.

אנכי ה' אלקיך

שאלני בחור נבון, בישיבת אור-ישראל ת"ו, מדוע לא נצטוונו על תלמוד-תורה בעשרת הדברות, הלא "תלמוד תורה כנגד כולם". נשתוממתי כחדא שעה מן השאלה היפה ומן העובדה שמעולם לא שמעתי, אח"כ נתעשתתי ועניתי כך: בוודאי